

18. Яблонскене Н. Л. Корпоративная культура современного университета // Университетское управление: практика и анализ. – 2006. – № 2.

УДК 159.922

Романашенко О.А., Романашенко І.О., Романашенко М.О.
Психологічні аспекти виховання успішної особистості

Одним із важливих аспектів загальної проблеми розвитку особистості є проблема успішності, ставлення людини до власного успіху, особливості переживання цього явища. Успіх як психологічне явище пов'язано із соціальною природою людини, з виявом її сутнісного початку.

Постановка завдання. Для нормального психологічного розвитку особистості необхідною є динамічна рівновага у процесі її взаємодії із суспільством. Водночас переживання успішності є цілком суб'єктивним явищем, яке лише частково стосується зовнішніх, соціальних аспектів життєдіяльності людини. Закономірності переживання власної успішності особистістю значним чином залежать від особливостей функціонування її внутрішнього світу.

Сутнісна природа успіху, вивчена недостатньо і, незважаючи на глобалізацію цього поняття, воно перетинається з цілою низкою філософських, психологічних і педагогічних категорій, що робить подальші дослідження надзвичайно актуальними, оскільки проблема успішної людини полягає у досягненні нею особистісних і соціально значущих результатів.

Метою статті є аналіз успішності особистості з психологічної точки зору.

Аналіз публікацій. У низці вітчизняних і зарубіжних психологічних досліджень успішність особистості розглядається в межах психотерапевтичної практики: як проблема особистісного зростання, розвитку самоідентичності, адаптованості до зовнішніх умов життєдіяльності; як проблема, пов'язана з формуванням особистості (Дж. Аткинсон, Д. МакКлелланд, А. Маслоу, Ю. Орлов, К. Абульханова-

Славська, А. Адлер, Е. Берн, Г. Костюк, С. Максименко, А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, Е. Еріксон, Е. Фром) [4].

За позицією Л. М. Балецької, модель успішної особистості пов'язують з уявленням про творчі аспекти загалом, які розглядають сьогодні як базові. Натомість у процесі побудови моделі успіху необхідно врахувати тренди, які мають місце в певний історичний відрізок часу, адже в різні часи людство орієнтувалось на різні способи щодо їх задоволення (матеріальні, духовні та інші). Цілісний підхід до проблеми вивчення успішності з'явився завдяки працям С. Мадді. Автор порівнює, зокрема, людині та її мотиваційно-поведінкові характеристики, що належать різним епохам. Разом з тим, дослідник наголошує на складності успіху: Намір – це те, що визначає думки, почуття та дії людини, пов'язані з досягненням його основних цілей. Характеристики – це статистичні або структурні утворення, як правило, детерміновані намірами; з їх допомогою пояснюються не стільки рух до цілі чи певні результати функціонування, скільки сам факт існування цілей та потреб та їх безпосередній зміст [2]. Також важливою, є позиція В. Бадрака про важливість психологічної настанови особистості на успіх, про вміння керувати своїм емоційно-вольовим станом [1].

Результати. Варто зазначити, що успішність – це внутрішній стан особистості, до якого людина приходять поступово, за допомогою регулярної концентрації своїх ключових бажань, активних зусиль (дій) щодо їх втілення з метою досягнення рівноваги та гармонії.

На думку Е. Фрома, найбільш близьким до розуміння успішної особистості є так званий продуктивний тип характеру, який характеризується певним ідеалом, кінцевою метою у розвитку людства. Його основні детермінанти розвитку – любов і праця, завдяки яким така людина інтегрується в суспільстві, відчуваючи себе цілісною індивідуальністю [10]. За Е. Фромом, це людина креативна, незалежна, спокійна, чесна та любляча. Завдяки продуктивному мисленню, праці та любові до всього живого вона здійснює соціально корисні вчинки. Продуктивне

мислення забезпечує їй раціональний, свідомий рівень соціальної самоідентичності, а продуктивна праця – можливість творчого самовираження через створення суспільно корисного продукту.

Проблема виховання успішної особистості в останні десятиліття все частіше стає предметом дослідження психологів. Психологи відповідають на питання про те, з чого складається успішність, які ціннісні аспекти лежать в її основі, яким чином вона бере участь в регуляції поведінки, яким чином можна допомогти людині у вирішенні проблеми досягнення життєвого успіху [5].

В психології механізми, детермінанти та зовнішні прояви успіху людини в діяльності вивчалися в якості спеціального предмету дослідження, так і через призму інших концепцій у різних психологічних школах [8, с. 141]. Представники першого напрямку (З. Фрейд, А. Адлер, А. Маслоу, К. Роджерс) досліджують генетично задані, потенційні та нерозкриті джерела активності. Вони стверджують, що саме ці джерела активності (природжене прагнення до самоактуалізації, статеве напруження) детермінують досягнення цілі. Представники другого напрямку (Ф. Девіс, Д. Карнегі, С. Паркінсон, Р. Фішер, Н. Хілл, Р. Бендлер, Дж. Гріндер та інші) зосереджуються на способах досягнення заданих у суспільстві стандартів успішної людини, вони применшують значущість суб'єктивних факторів, тому розроблені ними технології спрямовуються на формування психологічних якостей або моделей поведінки успішної людини. Третій напрям вивчення проблеми спрямованості особистості на досягнення успіху в діяльності в психології (К. Левін, Х. Хекхаузен та інші) поєднує перші два підходи. Його представники враховують одночасно особистісні та соціальні детермінанти успішної діяльності [8, с. 143].

Провідним принципом педагогіки успіху є гуманістична спрямованість навчального процесу. Цей принцип передбачає створення педагогічних умов, спрямованих на розкриття і розвиток здібностей того, хто навчається, його позитивну самореалізацію, а саме:

- формування професійної самосвідомості, що містить самопізнання, самооцінку, самоконтроль, самопрограмування себе на успіх;
- розроблення і широке використання Я-концепції, спрямованої на усвідомлення своїх можливостей, саморозвиток і самовдосконалення;
- визнання авторитету викладача і використання його психологічного і педагогічного досвіду в навчальному процесі;
- взаємне співробітництво педагога і того, хто навчається;
- створення реальних моделей ситуацій успіху, що надає можливості тим, хто навчається, виявити себе, пережити відчуття радості від успіху, повірити у себе, у свої сили;
- використання нових педагогічних технологій і методів, що сприяють загальноособистісному розвитку тих, хто навчається, та їх самовдосконаленню;
- формування у студентів спрямованості на успішну професійну діяльність;
- стимулювання самовиховання й активізація самостійної роботи студентів [6, с. 6].

Основи вітчизняної педагогіки успіху закладені К. Д. Ушинським, який дійшов висновку, що тільки успіх підтримує інтерес учня до навчання. Тому першим правилом виховання К. Д. Ушинський вважав необхідність дати дітям можливість відчувати радість від своєї праці, досягти успіху у навчанні, пробудити в їх серцях почуття гордості за свої досягнення [9, с. 150]. В. О. Сухомлинський зауважив, що моральні сили для подолання своїх слабких сторін (у тому числі й неуспішності з того чи іншого предмета) дитина дістає у своїх успіхах. Тому головний сенс діяльності вчителя – створити для кожного учня ситуацію успіху [7, с. 23]. Відомий вітчизняний педагог і психолог П. П. Блонський вбачав завдання вчителя в тому, щоб не стільки освічувати та виховувати, скільки розвивати здатності до самоосвіти і самовиховання. Отже, правильне виховання є не чим іншим, як умілим внутрішнім стимулюванням

активності особистості, що зростає, у процесі роботи над собою, є спонуканням її до власного розвитку і вдосконалення [3].

Успішність особистості завжди виявляється у поведінці та діяльності людини, детермінується суб'єктивними й об'єктивними діалектично взаємопов'язаними чинниками. Суб'єктивні чинники являють собою особистісні утворення, які є результатом взаємодії особистості з діяльнісним середовищем та розвитком сил самої людини, а також одночасно виступають причинами успішного перетворення сфери її поведінки і діяльності. Об'єктивні чинники обумовлено специфікою зовнішнього середовища.

Висновки. Особливістю сучасного процесу досягнення особистістю успішності є її засвоєння:

- активаторами процесу успішності в житті людини все частіше є її власні думки, слова, вчинки, ментальні настанови;
- очікування схвалення від оточуючих людей;
- особистість виявляє себе відкритою, саморегулюючою системою з власними критеріями оцінки ефективності процесу досягнення успіху без перекладання відповідальності на інших людей чи обставини;
- кожна подія життя людини сама по собі є ціннісно-нейтральною і вирішальне значення для визначення успішності особистості має її власна оцінка подій, від чого залежить і загальне визнання.

Тобто, успішність полягає у вивільненні самого себе від залежності зовнішніх та внутрішніх обставин, в яких ми весь час перебуваємо. Тому виникає необхідність у наукових пошуках, спрямованих на формування особистості, що усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, до досягнення щастя й успіху в житті. Тому, що успіх особистості в контексті життєдіяльності може виступати формою самореалізації і призводити до суб'єктивної задоволеності собою та життям загалом.

Список використаної літератури

1. Бадрак В. В. Как достичь успеха и стать лидером: (Опыт 400 выдающихся личностей цивилизации и воздействия на

окружающий мир) / В. В. Бадрак. – Харьков: Фолио, 2011. – 219 с.

2. Балецька Л. М. Психологічні особливості атрибуції успіху у професійному самовизначенні студентів вищих навчальних закладів: дис. канд. психолог. наук / Л. М. Балецька. – К., 2014.

3. Блонский П.П. Избранные педагогические сочинения: в 2-х т. / П.П. Блонский. – М.: Педагогика, 1979. – 510 с.

4. Максименко С. Д. Екзистенціально-генетичні витоки існування особистості / С. Д. Максименко // Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Держ. вищий навчальний заклад Запорізький університет. – Запоріжжя, 2012. – № 3. – С. 4 – 11.

5. Назар Ю.О. Дефініція поняття успішності професійної діяльності в соціально- психологічному контексті [[Електронний ресурс] / Ю. О. Назар // Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2013. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2013>.

6. Романовський О. Г. Педагогіка успіху: її сутність та основні напрями вивчення / О.Г. Романовський // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2011. – №2. – С. 3 – 8.

7. Сухомлинський В. О. Людина – найвища цінність. Вибрані твори: у 5 т. // В. О. Сухомлинський. – К. Рад.школа, 1976. – Т. 2 – 634 с.

8. Ткачук І. І. Теоретичні засади дослідження проблеми успіху особистості в діяльності / І. І. Ткачук // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр. Ін-ту проблем виховання НАПН України. – Кам'янець-Подільський: Вид. Зволейко Д.Г., 2011. – Вип. 15. – Кн. 1. – С. 139 – 147.

9. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии: В 2 т. / К.Д. Ушинский. – М., 2009.

10. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм. – М.: Республика, 1992. – 430 с.

УДК 37.013.32

Близнюк Л.М.

Педагогічні методи та прийоми в процесі викладання української мови іноземним студентам

Метою статті є дослідження існуючих на теперішній час передових світових методів педагогічної науки, що сприяють оптимізації навчального процесу з іноземними студентами.

Актуальність полягає в тому, що основні принципи та зміст організації навчального процесу розглядаються з урахуванням специфіки навчального контингенту, якість навчання якого в першу чергу залежить від застосування належних методик викладання.

Результати даного дослідження дають можливість визнати ефективність певних психолого-педагогічних прийомів і реалізувати їх для подальшого вдосконалення в навчальних аудиторіях. Відповідно до цього наводяться висновки щодо варіантів вибору таких прийомів залежно від рівня соціальної адаптації та мовної підготовки іноземних студентів.

Основними категоріями педагогіки вищої школи традиційно вважають виховання, навчання, освіти, педагогічну систему, педагогічний процес, викладача, студента тощо. Поступово розвиток педагогіки як науки здійснив зміни в трактуванні розуміння такого поняття як освіта.

Раніше вважалось, що освіта є результатом навчання, а, отже, входить у нього. Навчання послідовно входить до виховання в широкому розумінні цього слова, тому що під вихованням розуміють функцію людського суспільства з передаванням новому поколінню накопичених цінностей: знань, моралі, досвіду праці, володіння й збагачення матеріальних